

Розроблена методика визначення натурального меду досить кропітка, вимагає проведення її в спеціальних лабораторіях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білик Е.В. Сучасний словник-довідник бджоляра. – Донецьк: ТОВ ВКФ “БАО”, 2006. – 704 с.
2. Дорогоцінні продукти бджільництва. – Донецьк: ТОВ ВКФ “БАО”, 2006. – 192 с.
3. Лечение медом. – М.: Патриот, 1991. ЖС. – С.11-14.
4. Продукти бджільництва і їх застосування / Уклад. С.І. Стегній, З.А., Городиська. – К.: Вища школа, 1993. – С.8-14.
5. Шкендеров С., Иванов Ц, Пчелиные продукты. – София, Земиздат, 1985. – С. 19-42.

Ю.О. РУМ'ЯНЦЕВ, Т.М. ЯЩУК

СОЦІАЛЬНА РЕАДАПТАЦІЯ СПОРТСМЕНА У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У роботі зроблена спроба поставити, обґрунтувати, та визначити основні шляхи та засоби «входження» нового пристосування колишніх спортсменів, які залишили професійний та олімпійський спорт до соціального середовища ; визначено зміст таких понять як адаптація, реадaptaція, дезадаптованість, соціальна адаптація, соціальна реадaptaція спортсмена у сучасному українському суспільстві, що переживає гостроту політичної та економічної кризи та знаходиться на піку своєї визначеності.

Ключові слова: соціальна адаптація, соціальна реадaptaція.

В работе сделана попытка сопоставить, обосновать, и определить основные пути и способы «входа» нового приспособления прежних спортсменов, которые оставили профессиональный и олимпийский спорт к социальной среде ; изучено содержание таких понятий как адаптация, реадaptaция, дезадаптивность, социальная адаптация, социальная реадaptaция спортсмена в современном украинском обществе, которое переживает остроту политического и экономического кризиса и находится на пике своей определенности.

Ключевые слова: социальная адаптация, социальная реадaptaция.

Social Readaptation of an Athlete in a Modern Ukrainian Community Abstract

We have made an attempt to English learn, ground and define the main ways and means of new adaptive "entering" of former athletes, who had left the professional an Olympic sport to social environment.

It was defined the content of the following notions: adaptation, readaptaion, disadaptaion, social adaptation, social readaptaion of an athlete in a modern Ukrainian Community, which suffer from heavy political and economical crisis and is on its identification peak.

Key words: social adaptation, social readaptaion.

Проблема соціальної реадaptaції притягає останнім часом увагу багатьох дослідників, і розглядається у соціології, педагогіці, психології, фізіології. Це пов'язано з тим, що економічна, політична, соціальна і навіть екологічна ситуація, що швидко змінюється, не тільки в нашій країні, але і в світі, викликає в житті сучасної людини велику кількість стресів. І для того, щоб вижити в таких умовах, від кожної

людини потрібна максимальна гнучкість в пристосуванні до нових умов життя. Зміни, що супроводжують реадаптацію, зачіпають всі рівні: від **молекулярного** (мобілізація захисних сил організму) до **морального** (психологічна стійкість до різних ситуацій) і **професійного** (професійні уміння, навички, професійна орієнтація). Питання соціальної реадаптації займає чільне місце, зокрема, і в сфері спорту вищих досягнень. Ця проблема може бути розглянута на процесуальному і змістовному рівнях. Адаптація виявляється як механізм входження суб'єкта в різні об'єднання, формальні і неформальні групи. Адаптація може бути показником професійного навчання і розвитку людини (А.Д. Головей, Е.О. Клімов, О.М. Коржова). Проблема соціальної адаптації спортсмена визначається однією з основних в системі сучасного психологічного знання.

Проте, багато концептуальних положень довгий час розроблялися переважно у фізіологічно орієнтованих дослідженнях і акцент робився, перш за все, на фізіологічних і психофізіологічних закономірностях адаптації до окремих чинників зовнішнього середовища, до різних видів професійної діяльності або у цілому до екологічної системи.

Соціальна адаптація - інтеграційний показник станів людини, що відображає його можливості виконувати певні біосоціальні функції: адекватне сприйняття навколишньої дійсності і власного організму; адекватна система відносин і спілкування з оточуючими; здібність до праці, навчання, до організації дозвілля і відпочинку; здібність до самообслуговування і зваємообслуговування в сім'ї і колективі; мінливість адаптивна поведінка відповідно до ролевих очікувань інших, (за авт.. К.К. Платонов) важливим аспектом соціальної адаптації є ухвалення індивідом соціальної ролі. Цим обумовлено віднесення соціальної адаптації до одного з основних соціально-психологічних механізмів соціалізації людини. Ефективність соціальної адаптації в значній мірі залежить від того, наскільки адекватно ІНДИВІД сприймає себе і свої соціальні зв'язки. В концептуальній моделі все частіше включається людина як суб'єкт адаптації, тобто усвідомлюючий і переживаючий зміни в своєму власному «Я», як активно і самостійно формуючий необхідні йому стратегії адаптації не тільки до динамічного зовнішнього світу, але і до освоєваних ролей і позицій, що ваблять зміни «Я». (С.О. Решетова)

Найбільш гостро стоїть проблема соціальної реадаптації спортсмена. Проблеми її соціальної реадаптації досліджувалися багатьма авторами, зокрема *В.Л. Васильєвим, М.І. Єнікєєвим, О.І. Крукович, Л.Р. Мал-Кіною-Пих, В.Р. Ролик, Т.Р. Татідіною, В.М. Трубніковим*. Всі дослідники вказують на типові труднощі входження спортсмена в нове мікросередовище.

Соціальна реадаптація - повторне звикання людини до соціальних умов суспільства, праці після закінчення якої-небудь вимушеної перерви, ізоляції. (Тлумачний словник [ред.-упоряд. В.І. Шинкарук] -2-ге вид., оновл. - К.: Голов. Ред. УРЕ, 1986р. - 800с. Наведене ними визначення соціальної реадаптації передбачає вплив на нього різних соціальних факторів, як одного з основних суспільних аспектів. Раніше для спортсменів спорту вищих досягнень чи олімпійського спорту таким середовищем виступали спортивна команда (тренери, лікарі, масажисти, реабілітологи, працівники комплексних наукових груп та інші) після виходу з «великого спорту» соціальні фактори кардинально змінюються і вони можуть мати як позитивний аспект (коли це направлено на допомогу особистості опанувати суспільні цінності, норми, здійснити свої задумки направлені на реалізацію як особистих, так і соціально значущих цінностей, так і навпаки, виходець з «великого спорту» може

потрапити в негативне соціальне середовище; кримінальну групу (або девіантну) з особливими деліквентними напрямками, нормами та цінностями: і це безумовно буде сприяти, гальмувати розвиток його особистості (не вдаючи в дискусію щодо процесу формування розвитку особистості, його суб'єктивних та об'єктивних факторів, ми вважаємо, що процес формування особистості, це є діалектичний процес, який продовжується все життя індивіда), а в деяких окремих випадках і приводить до деформації особистості, таким чином це проблема є складовою більш загальної поставленої нами проблеми і вона вимагає свого ретельного окремого вивчення.

Проблема «виходу» зі спорту вищих досягнень (окремо з професійного спорту завжди була гострою та «болючою» проблемою у життєдіяльності тих спортсменів, які всі свої фізичні та духовні сили, весь час свого життя віддавали спорту. Тому багато з них після закінчення спортивної кар'єри починає ніби то «нове життя» у суспільстві, вдруге пристосовується, а скоріше намагається увійти в систему суспільних відносин - визначитися з виконанням основної соціальної ролі, тобто роботою або виконанням суспільно-корисної праці, участю у політичному та громадському житті, засвоїти загальнозначущі суспільні цінності та ідеали. На наш погляд, назвати цей процес вторинною соціалізацією було б перебільшенням, тому що навіть самий відданий спорту спортсмен, який увесь свій час віддавав досягненню високого спортивного результату під впливом об'єктивних факторів сім'ї, тренерів, товаришів по команді, спілкування на змаганнях та інше вже в тій чи іншій мірі соціалізувавшись.

Статистичні дані на сьогодні показують, що дуже мала кількість спортсменів, що виходять зі спорту високих досягнень та професійного спорту залишаються працювати в цій сфері (всього 33%, решта, як правило, не може «знайти себе», в них починається якби нове життя яке не завжди складається сонячно та яскраво, [\[www.derg.social.ua/info/gp/12999\]](http://www.derg.social.ua/info/gp/12999)

В сучасному українському суспільстві, нажаль є невелика кількість спортсменів, які після закінчення своєї спортивної кар'єри, відразу ж знайшли себе в «іншому житті». Поодинокими, але надзвичайно яскравими випадками становлення особистості «після спорту» є брати Клички. Але на превеликий жаль, прикладів такої яскравої адаптації спортсмена в сучасному українському суспільстві з кожним роком стає все менше, можливо, складність процесу соціальної реадaptaції спортсмена слід пояснювати становищем, в якому перебуває країна ...

І тут, на наш погляд виникає інша проблема: сутність її полягає в іншому, спортсмен, який досяг успіхів у спорті вищих досягнень, який почувається особистістю, на якого дивляться з білою, а може і чорною заздрістю, перетворюється на інструктора з фітнесу, або на налагоджувальника інвентаря і т.п.

Виникає проблема припущеного соціального статусу, проблема незадоволення життям, неспроможність знайти себе в реальному, бізнесовому, суспільно-політичному житті: виникає спокуса, особливо в амбітних особистостей (а амбітність є характерною рисою великого спорту, так як без неї неможливо досягнути «високого» результату) зайнятись напівлегальною, або нелегальною діяльністю (охорона в бізнесі, кримінальному бізнесі, приватна підготовка бійців криміналу, рекет, кришування та т.п.)

На жаль, статистичних даних таких негативних соціальних явищ ми не маємо, тому, що окрім державної статистики (див. наше посилання не % співвідношення працюючих у сфері за фахом) існують інші соціологічні методи, особливо такі, як:

спостереження, опитування, інтерв'ю, експертне опитування, інше, по такій делікатній «людській справі», що стосується спорту вищих досягнень, такі методи застосовувати дуже важко, тому зараз ті дослідження, які стосуються якимсь чином поставленої нами проблеми ґрунтується або на даних держкомстату стики або статистики правоправних органів, а цього на нашу думку дуже мало, щоб посилено і всебічно підійти до поставленої нами проблеми.

Слід також зауважити, що **соціальна реадаптація** можлива тільки у випадку, якщо супроводжуватиметься:

- 1) Включенням в сферу праці;
- 2) Встановленням здорових сімейних та трудових відносин;
- 3) Відновленням комунікативних суспільних зв'язків;
- 4) Зміцненням системи етичних цінностей як регулятора соціальної поведінки.

На думку науковців (*В.В. Голини, І.М. Даниліно, В.С. Потьомкіна*) крім особистісного адаптаційного ресурсу, ситуаційні негативи спортсмена вимагають також адаптаційних ресурсів:

I. А) соціального мікросередовища здатного знижувати напругу цих ситуацій завдяки підтримці з боку неформальних зв'язків;

II. Б) мереж людської комунікації, так і зі сторони відповідних професійних інстанцій, в межах впливу яких відбувається життєдіяльність адаптанта;

III. В) така підтримка можлива за наявності таких передумов: по-перше, збереження локальної неформальної мережі комунікації позитивних взаємозв'язків з безпосереднім оточенням; по-друге, нормальне функціонування організаційної структури, що формує певний професійний адаптаційний ресурс, необхідний і різних негативних ситуаціях; по-третє, сформованість в суспільній свідомості адекватних уявлень про можливості і умови отримання допомоги. В нинішньому українському соціумі з трьох названих передумов можна гіпотетично припустити існування тільки першої-повсюдна наявність в мікросоціальному середовищі неформальної комунікаційної мережі.

Інша передумова - нормальне функціонування відповідної організаційно-професійної структури - вельми сумнівна через тривалу суспільну реструктуризацію та економічну нестабільність, що переживаються Україною. Суспільні та економічні зміни не тільки заважають створенню соціального адаптаційного ресурсу, але і навпаки, у багатьох випадках збільшують особистісні ситуаційні негативи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березик Ф. Б. Психическая и физиологическая адаптация человека /Наука, 1988. - 268с.
2. Муздыбаев К.К. Социологические исследования - 2003. - 232с.
3. Росе Л. Уроки социальной психологи - М.: Аспект Пресе, 1999. -429с.
4. Філософський словник / [ред. - упоряд. В.І. Шинкарук]. - 2-ге вид., оновл. - К.: Голов. Ред., УРЕ, 1986. - 800с.
5. www.derg.social.ua/info/gp/12999
6. zdorova.narod.ru
7. www.dletemplates.com/dle-templates-design-sport
8. sportfarma.ru/s_adaptacia_organizma.htm